

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

משפט ומגדר - 62656

תאריך עדכון אחרון 30-08-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: משפטים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר נורית צימרמן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: nourit@nyu.edu

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק במקומה של הביקורת הפמיניסטית במשפט. נבחן בו מה הן הגישות הפמיניסטיות השונות למשפט; את הצרכים של מי משרת המשפט על פי גישות אלה, ועוד. הקשר בין משפט ומגדר יידון הן בהקשרים הקלאסיים של המשפט הציבורי - כמו בתחום דיני העבודה, דיני העונשין והגדרת האונס וסוגיית הייצוג הנשי בגופים ציבוריים - והן באלה הפחות מוכרים, של המשפט הפרטי, כמו בתחום דיני הנזיקין והחוזים. בקורס תיבחן ההשפעה ההדדית שיש למשפט על תפיסות של תפקידי מגדר והדרך בה מעמדן התרבותי של תפיסות אלה משפיע על עיצובן. סוגיות אלה ודומותיהן תידונה בקורס, תוך שימוש בתפיסות פילוסופיות רחבות כמו גם בדוקטרינות ספציפיות.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס הינה לבחון סוגיות ייחודיות במשפט הישראלי באספקלריה מגדרית, תוך ניתוח בקורתי פמיניסטי של סוגיות אלו. מסגרת הדיון תאפשר חשיפה של המימד הנסתר ונייטרלי לכאורה של המשפט הישראלי, בכל הנוגע למגדר ולשוויון.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לזהות את ההטיות המגדריות במשפט ולהעריך את מידת פוגענותן בעקרון השוויון; להמליץ על דרכים לביטולן; לפתח מנגנונים משפטיים למיגור ההפליה בין המינים בחברה הישראלית; לשלב תובנות פמיניסטיות בהסדרים משפטיים קיימים.

דרישות נוכחות (%) :

אין

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה פרונטלית.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

א. פמיניזם במשפט: המסגרת התיאורטית.

הגישות הפמיניסטיות השונות למשפט

ב. פמיניזם במשפט: סוגיות מרכזיות

(1)הסטוריה משפטית

(2)ייצוג הולם והעדפה מתקנת

(3)מגדר, צבא ובטחון

4) מגדר ושוק העבודה

5) מגדר במשפט הפלילי

6) מגדר במשפט הפרטי: נזיקין וקניין

7) מגדר בדיני המשפחה

חומר חובה לקריאה:

חלק א: פמיניזם ומשפט - המסגרת התיאורטית

מבוא: פמיניזם, מגדר, גברים ונשים

• בל הוקס "בואו התקרבו לפמיניזם" בתוך פמיניזם זה לכולם (2002) עמ' 11-14.

• אוון מ פיס, "מהו פמיניזם" עיוני משפט י"ח 5, תשנ"ד.

• בג"ץ 1046/09 מני נ' המוסד לביטוח לאומי [פורסם בנבו ניתן ביום 15.08.2010].

• רע"א 8821/09 פרוז'אנסקי נ' חברת לילה טוב הפקות בע"מ [פורסם בנבו ניתן ביום 16.11.2011].

- Nancy Levit, *Feminism for Men: Legal Ideology and the Construction of Maleness*, 43 UCLA LAW REVIEW, 1038, 1054-1085 (1996)
- Gillian K. Hadfield, *Flirting with Science: Richard Posner on the Bioeconomics of Sexual Men* 106 HARVARD LAW REVIEW 479 (1992).

גישות פמיניסטיות למשפט - פמיניזם ליברלי, פמיניזם תרבותי, פמיניזם רדיקלי, פמיניזם מערבי:

• קרול גיליג, בקול שונה - התיאוריה הפסיכולוגית והתפתחות האשה (תשנ"ו), עמ' 49-74.

• אורית קמיר, פמיניזם זכויות ומשפט (תשס"ב) - עמודים: 49-63.

• קתרין מקינון, "שוני ושליטה: על אפליה מינית" בתוך קתרין מקינון - פמיניזם משפטי בתיאוריה ובפרקטיקה (דפנה ברק-ארז, עורכת, תרגום מאנגלית: עידית שורר, 2005) - עמ' 23-34.

פמיניזם מזרחי:

• הנרייט דהן-כלב, "פמיניזם בין מזרחיות לאשכנזיות" בתוך מין, מגדר, פוליטיקה (יזרעאלי ואח' עורכות, 1999), עמ' 213, 266-214.

• ויקי שירן, "לפענח את הכוח, לברוא עולם חדש" בתוך לאחותי, פוליטיקה פמיניסטית מזרחית (שלומית ליר, עורכת, 2007), עמ' 25-39.

פמיניזם ערבי:

• הודא רוחאנא, על פמיניזם וזהות לאומית/דתית: מנסיון של נשים פלסטיניות בישראל ומוסלמיות בהודו", מחברות עדאלה 1, 21 (1999).

• חסן ג'בארין, "לקראת גישות ביקורתיות של המיעוט הפלסטיני: אזרחות, לאומיות, ופמיניזם במשפט הישראלי" פלילים ט (תשס"א) 53 - עמ' 53-70.

רשות

- Manar Hassan "Growing up a Female and Palestinian in Israel" in *Calling the Equality Bluff* (Barabara Swirsky & Marilyn Safir eds, 1991) 66-74.

פמיניזם שחור:

• "קולקטיב נהר קומבה, הצהרה של פמיניזם שחור" בתוך ללמוד פמיניזם: מקראה, 164-154

- Bell Hooks, *Feminist Theory: From Margin to Center* (Cambridge, MA: South End

חלק ב: פמיניזם ומשפט - סוגיות מרכזיות

1. מקומו של המגדר במשפט הישראלי - בחינה היסטורית
חוק שינוי זכויות האשה, תשי"א-1951
• פנינה להב, "כשהפליאטיב רק מקלקל: הדיון בכנסת על חוק שינוי זכויות האשה" זמנים (1993) 47-46.

2. ייצוג נשים בספירה הציבורית והעדפה מתקנת

- אורית קמיר, פמיניזם זכויות ומשפט (תשס"ב) עמ' 72-88.
- בג"צ 453/94 שדולת הנשים נ' שר העבודה והרווחה, פ"ד נב(3) 630
- פרנסיס רדאי, "על העדפה מתקנת", משפט וממשל ג 145 (תשנ"ה)
- בג"צ 5660/10 עמותת איתן ואח' נ' ראש ממשלת ישראל (פורסם בנבו ניתן ביום 22.08.10)
- בג"צ 5755/08 יעל ארן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו ניתן ביום 20.04.09)
- בג"צ 5158/09 יעל ארן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, ניתן ביום ???)

רשות:

- סטיבן פלאוט, "על העדפה מקלקלת", משפט וממשל ג 235 (תשנ"ה)

3. מגדר, משפט, צבא ובטחון

- חוק שירות הביטחון, תש"ט-1949
- החלטה 1325 משנת 2000
- בג"צ 4541/94 מילר נ' שר הבטחון, פ"ד מט(4) 94
- - בג"צ 2383/04 מילוא נ' שר הביטחון, פ"ד נט(1) 166 - לקרוא סעיפים 1-2, 12 ואילך לפסק הדין
- ניצה ברקוביץ', "אשת חיל מי ימצא? נשים ואזרחות בישראל", סוציולוגיה ישראלית ב(1) (תש"ס) 277 - לקרוא עמודים: 310-301
- דפנה ברק ארז, "על טייסות וסרבניות מצפון מאבק אחד או מאבקים שונים" עיונים במגדר ומשפט (דפנה ברק-ארז, שלומית ינסקי-רביד, יפעת ביטון ודנה פוגץ' עורכות, 2007).

4. מגדר ושוק העבודה

איסור הפליה

- חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, תשמ"ח-1988
- דב"ע 3-129/נו שרון פלוטקין, שדולת הנשים לישראל נ' אחים אייזנברג בע"מ, פד"ע לג 481
- ע"ב (ת"א) 303630/98 ד"ר לוי נ' רד רמות חממה לטכנולוגיות מתקדמות בע"מ, תק-עב 2002(3), 347, סע' 1-14, ו-37-הסוף.

השוואת מעמד

- חוק שכר שווה לעובדת ולעובד, התשנ"ו-1996
- בג"ץ 1758/11 אורית גורן נ' הום סנטר [פורסם בנבו ניתן ביום 17.05.12]

זכויות יתר:

- חוק עבודת נשים, תשי"ד 1954.
- תקנות עבודת נשים (עבודות אסורות, עבודות מוגבלות ועבודות מסוכנות), התשס"א-2001
- בג"צ 6845/00 איתנה ניב נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד נו(6) 663 - לקרוא עמודים: 677-683
- ניה רימלט הפמיניזם המשפטי מתיאוריה למעשה: המאבק לשוויון בין המינים בישראל ובארצות

הטרדה מינית

- חוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998
- אורית קמיר, "תגובה: בחזרה אל 'כשאת אומרת לא - למה את מתכוונת?' שיעורי משפט 2 (תשס"א) 307

רשות:

- אורית קמיר, פמיניזם זכויות ומשפט (תשס"ב) עמ' 152-172.
- דפנה יזרעאלי, "המגדור בעולם העבודה", מין מגדר פוליטיקה 167 (דפנה יזרעאלי ואח' עורכות, 1999)
- נויה רימלט הפמיניזם המשפטי מתיאוריה למעשה: המאבק לשוויון בין המינים בישראל ובארצות הברית (2010), פרק 5.
- נויה רימלט "בין סגרגציה לאינטגרציה: קריאה לחשיבה פמיניסטית מחודשת על שוויון ומגדר בשוק העבודה" מחקרי משפט כד 299 (2008)

5. המשפט הפלילי

עבירות מין:

- חוק העונשין, תשל"ז 1977, פרק י': פגיעות בגוף, סימן ה': עבירות מין.
- ע"פ 5162/92 מ"נ' בארי ואח', מח(1) 302
- ע"פ 5938/00 אזולאי נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(3) 873 - לקרוא עמודים: 886-898
- יופי תירוש "סיפור של אונס, לא יותר" - על הפוליטיקה של ייצוג טקסטואלי בע"פ 3031/98 מדינת ישראל נ' דן שבתאי", משפטים לא 579-622 (תשס"ה).
- יובל ליבנת "אונס, שתיקה, גבר, אשה (על יסוד אי ההסכמה בעבירת האונס)", פלילים ו 187 (1997)

רשות:

- איילת שחר "מיניותו של החוק, השיח המשפטי בעבירת אונס", עיוני משפט יח 159, 168-178 ו 183-סוף
- אורית קמיר "יש סקס אחר - הביאווה לכאן": עברת האינוס בין הדרת כבוד (honor), שוויון וכבודו הסגולי של האדם (dignity), והצעה לחקיקה חדשה ברוח ערך כבוד האדם" משפט וממשל ז 669-766 (תשס"ה).
- קתרין מקינון פמיניזם משפטי בתיאוריה ובפרקטיקה (בעריכת דפנה ברק-ארז, 2005) עמ' 63-71.

אונס, מגדר והגדרות

- אייל גרוס, "חיקוי ומרי מגדרי במשפט של חן אלקובי", בתוך משפטים על אהבה (אורנה בן-נפתלי וחנה נווה עורכות, 1999)
- פ"ח (מחוזי-ים) 561/08 מדינת ישראל נ' סאבר קאשור (פורסם בנבו, 19.7.10).

עבירת הרצח ונשים

- חווה דיין, "אם לא תהיי שלי, לא תהיי": רצח נשים ותיקון מוצע לסעיף 301 לחוק העונשין", חוקים ו (עתיד להתפרסם, 2014)

מגדר במשפט הפרטי:

6. מגדר ונזיקין

- יפעת ביטון, "חוויות-חיים נשית' וצפיות של נזק" משפטים לג(3) 585, 645-650 (תשס"ג).
- יפעת ביטון, "תרומת הניתוח הפמיניסטי לדיני הנזיקין: חשיפתם, העמקתם, שינויים" המשפט טז

97-53 (2011).

- ת"א (מחוזי ת"א-יפו) 2191/02 ק.א. נ' ז'ק איגור (פורסם בנבו, פס"ד מיום 8.3.06).
- יפעת ביטון, "תיעול מחדש בתעלת הלידה: ניזוקים משניים או נזק משני?" מחקרי משפט כט 107 (2013)

7. תרבות, פמיניזם ודת

- הקרנת הסרט 'סוררת' מאת ענת צוריה המספר את סיפור הפרדת המינים באוטובוסים בירושלים.
- סוזן מולר אוקין, הרהורים על פמיניזם ורב תרבותיות פוליטיקה, 1: 9-27
- נויה רימלט "הפרדה בין נשים לגברים כהפליה בין המינים" עלי משפט ג 99 (תשס"ג)
- מנאר חסן, "הפוליטיקה של הכבוד: הפטריארכיה, המדינה ורצח נשים בשם כבוד המשפחה" בתוך מין מגדר ופוליטיקה (יזרעאלי ואח' עורכות, 1999) עמ' 267, 267-280, 289-294.

8. הבניית המשפחה

- חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953
- רדאי פרנסיס, דת ושוויון: בראי הפסיקה, בתוך ספר ברנזון, עמ' 341-391.
- דפנה ברק-ארז "פמיניזם חברתי וזכויות חברתיות של נשים" בתוך זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות בישראל (יורם רבין ויובל שני עורכים, תשס"ה) 855.
- רות הלפרין קדרי "שיקולי מוסר בדיני משפחה וקריאה פמיניסטית של פסיקת המשפחה בישראל" בתוך עיונים במגדר ומשפט (דפנה ברק-ארז, שלומית ינסקי-רביד, יפעת ביטון ודנה פוגץ' עורכות, 2007).
- רשות:

- "דיני משפחה אזרחיים נוסח ישראל — לקראת השלמה: על הכבוד, הצדק, השוויון והכוונה יושתתו מעתה דיני המשפחה" מחקרי משפט יז 105 (תשס"א).

9. ייצוג פמיניסטי בבתי-משפט

הרצאת-אורחת של עו"ד אפרת פודם ממרכז תמורה למניעת הפליה

10. פמיניזציה של המשפט הבינלאומי

Frances Raday, Gender and democratic citizenship: the impact of CEDAW

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

- מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 80 %
- הרצאה 10 %
- השתתפות 0 %
- הגשת עבודה 0 %
- הגשת תרגילים 10 %
- הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: